

**Lietuvos Respublikos Seimo nariams
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Energetikos ministerijai
Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijai
Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionų savivaldybėms
Visuomenei
Žiniasklaidai**

Kopija

**Lietuvos Respublikos Prezidentui
Valstybinei Energetikos Reguliavimo Tarnybai**

**TAUTOS FORUMO
PAREIŠKIMAS**

**DĖL NEPAGRISTAI DIDELIŲ ATLIEKŲ DEGINIMO JĖGAINIŲ PELNŲ VARTOTOJŲ
SĄSKAITA**

2026 m. kovo 5 d.
Vilnius

2026 m. vasario 27 d. Vilniaus m. tarybos narys Almantas Stankūnas išsiuntė Valstybinei Energetikos Reguliavimo Tarnybai (toliau – VERT) pareiškimą dėl neplaninio UAB Vilniaus kogeneracinė jėgainė, UAB Kauno kogeneracinė jėgainė ir UAB Gren Klaipėda veiklos tyrimo.

Šios įmonės yra vieni iš pagrindinių šilumos gamintojų Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestuose bei pagrindinės buitines atliekas deginančios gamyklos. Taip pat įmonės gamina ir tiekia į elektros tinklus didelį elektros kiekį ir šitaip įtakoja elektros kainas vartotojams.

A. Stankūnas savo pareiškime pateikė informaciją, patvirtinančią, kad visų įmonių veiklos grynasis pelningumas yra labai aukštas ir atskirais atvejais siekia net 50%. Pareiškime yra nurodyta, kad toks pelningumas gali būti nepagrįstas, nes įmonių veikla yra reguliuojama ir jų gaminamos šilumos kainos bei mokestis už atliekų priėmimą yra kontroliuojami VERT. Kontroliuojamą veiklą vykdančių komunalinio sektoriaus įmonių pelningumas paprastai turėtų sudaryti tik 5-10%.

Todėl A. Stankūnas reikalauja VERT atlikti tyrimą, ar įmonėms yra tinkamai taikoma reguliuojamos veiklos metodika ir ar esanti metodika nėra ydinga, t. y. ar nesukuria sąlygų monopolinių veiklos požymių turinčioms minėtoms įmonėms uždirbti nepagrįstai aukštus pelnus šilumos vartotojų ir atliekų tiekėjų sąskaita. Pareiškime yra nurodyta, kad esant minėtoms priežastims šilumos vartotojai ir atliekų tiekėjai, mokėdami nepagrįstai aukštas kainas, per metus gali prarasti 70-80 mln. eurų.

**Dėl privataus kapitalo dalyvavimo valdant energetikos ir komunalinių paslaugų sektoriaus
įmones**

Tautos Forumo nariai, veikdami per Nacionalinį susivienijimą, ne kartą yra pasisakę dėl to, kad privatus kapitalas negali būti energetikos ir komunalinio sektoriaus įmonių, turinčių natūralios monopolijos požymių, akcininku.

Atskirai ir plačiai dėl to buvo pasisakyta 2022-03-21 Nacionalinio susivienijimo kreipimesi į Lietuvos Respublikos Prezidentą, Seimą, Vyriausybę ir kitas institucijas. <https://tautosforumas.lt/kreipimasis-del-energetikos-sektoriaus-atsparumo-ekstremaliu-situaciju-atveju-ir-butinybes-atsaukti-elektros-tiekimo-rinkos-liberalizavima/>

Jame, be kita ko, buvo nurodyta: „Pastaruoju metu Lietuvos politikai vykdė eksperimentus voliuntaristiškai diegdami laisvosios rinkos mechanizmus uždaroje šalies energetikos sistemose. Dar 1997 metais Tėvynės Sąjunga ėmė vykdyti centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) sektoriaus eksperimentą, išnuomodama CŠT privataus kapitalo įmonėms. Šiam eksperimentui pritarė ir jį tęsė kitos Lietuvą valdžiusios politinės jėgos. Kaip parodė praktika, šis eksperimentas davė priešingus rezultatus – laisvosios rinkos mechanizmai energetikos sektoriuje buvo neveiksmingi ar net pavojingi Valstybei. Eksperimento sukelta žala šilumos vartotojams buvo akivaizdi, todėl palaipsniui imta atsakyti CŠT nuomos sutarčių. Tačiau iki šiol nebuvo kritiškai įvertintos ir sąžiningai pripažintos šio vykdyto eksperimento ydos ir įvardytos padarytų klaidų priežastys.“

Taip pat kreipimesi rašoma apie liberalios rinkos principų taikymo ydingumą elektros sektoriuje.

Vienas iš pagrindinių kreipimosi reikalavimų yra „Principingai ir aiškiai įvertinti laisvosios rinkos principų diegimo ydas ir šių principų keliamas grėsmes mūsų valstybės energetikos sektoriui.“

Minėto pareiškimo aktualumas yra akivaizdus vertinant situaciją su atliekų deginimo įmonėmis. Jeigu šių įmonių savininkai būtų tik savivaldybės arba valstybė, dėl netinkamo veiklos reguliavimo atsiradęs įmonių papildomas pelnas grįžtų Lietuvos piliečiams per savivaldybių ar valstybės biudžetams įmonių išmokėtus dividendus.

Tuo tarpu visose atliekų deginimo įmonėse nuo pat jų veiklos pradžios dalyvavo privatūs akcininkai. UAB Vilniaus kogeneracinė jėgainė valdo Ignitis grupė, kurios dalis priklauso privatiems akcininkams, o nuo šiol įmonę valdo ir naujas privatus investuotojas, įsigijęs 49% įmonės akcijų paketą. UAB Kauno kogeneracinė jėgainė nuo pat įsteigimo 51% akcijų priklausė AB Lietuvos Energija, vėliau Ignitis grupei ir 49% – Suomijos įmonei Fortum, o vėliau – partnerių valdomai įmonei Gren. UAB Gren Klaipėda nuo pat pradžios 100% akcijų priklausė Suomijos įmonei Fortum, o vėliau – partnerių valdomai įmonei Gren.

Natūralu, kad privataus kapitalo akcininkai nuo pirmųjų atliekų deginimo jėgainių statybos iš pradžių Klaipėdoje, o vėliau Kaune ir Vilniuje tiesiogiai buvo suinteresuoti, kad jėgainės valdančių įmonių veiklą reguliuojantys teisės aktai leistų kuo mažiau riboti galimybes uždirbti maksimalų pelną. Turint omenyje šiuo metu esantį įmonių pelningumą, kyla pagrįsti įtarimai, ar privataus kapitalo akcininkai kartu su jiems palankiais politikais ir/ar valdininkais nepadarė įtakos teisės aktų turiniui tokiu būdu, kad minėti aktai, pažeidžiant visuomenės interesus, būtų palankūs įmonių savininkams.

Dėl būtinybės apginti šilumos vartotojų ir atliekų tiekėjų interesus, kiek tai susiję su atliekų deginimo jėgainių veikla

Tautos Forumas reikalauja:

1. Užtikrinti, kad pagal A. Stankūno 2026-02-27 d. pareiškimą VERT atliktų objektyvų ir nepriklausomą tyrimą, išsamiai atsakant į visus pareiškime keliamus klausimus.
2. Užtikrinti, kad paaiškėjus, jog dėl netinkamo atliekų deginimo jėgainių veiklą reguliuojančios metodikos taikymo papildomas išlaidas, jėgainės valdančių įmonių pelno naudai, patyrė susiję šilumos vartotojai ar atliekų tiekėjai, būtų inicijuotas tokių nuostolių kompensavimas.
3. Įvertinti, ar atliekas deginančių jėgainių įmonių akcininkai ir jų paveikti politikai ir/ar valstybės tarnautojai galėjo neteisėtais veiksmais padaryti įtaką, kad įmonių veiklą reguliuojančios metodikos neribotų, arba nepakankamai ribotų, įmonių veiklos pelningumą susijusių šilumos vartotojų ir atliekų tiekėjų sąskaita, inicijuoti teisėsaugos tyrimą dėl neteisėtų veikų.
4. Išsamiai įvertinti būtinybę keisti atliekų deginimo jėgainių veiklą reguliuojančią metodiką, kad ji atitiktų suinteresuotų šilumos vartotojų ir atliekų tiekėjų interesus.
5. Parengti pasiūlymus dėl atliekų deginimo jėgainių privatiems akcininkams tiesiogiai ar netiesiogiai priklausančių akcijų nacionalizavimo, kad jų akcijos priklausytų tik savivaldybėms ir/ar valstybei.

Priedas: 2026 m. vasario 27 d. Vilniaus m. tarybos nario A. Stankūno pareiškimas Valstybinei Energetikos Reguliavimo Tarnybai.

Tautos forumo iniciatyvinės grupės vardu:

Gaudentas Aukštikalnis
Alina Laučienė
Neringa Paškevičienė
Algimantas Jankauskas
Vilius Adomaitis
Ignė Aperavičiūtė
Julius Neviera
Edvardas Sinickas
Almantas Stankūnas

Pareiškimą pasirašo Almantas Stankūnas